

नेपाल सरकार

जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४, को दफा ५(३) र नियमावलीको नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको विवरण

सूचना सार्वजनिक गर्ने निकायको नाम :- जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय

सूचना सार्वजनिक गरेको अवधि :- २०७४ श्रावण देखि २०७४ असोज सम्म

१. निकायको स्वरूप र प्रकृति

सरकारद्वारा सम्पादन गरिने कार्यहरूलाई सरल र सहज बनाउनका लागि विगत देखि संस्थागत नीतिगत एवं कार्यगत प्रयासहरू हुँदै आएका छन् । यसै प्रयासका रूपमा वि.सं. २०५२ सालमा केन्द्रीय तहको निकायको रूपमा जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयको स्थापना भएको हो । यसैगरी वि.सं. २०६१ सालमा साविकको मन्त्रालयको नामाकरण एवं कार्यक्षेत्र परिवर्तन भएर वि.सं. २०५३ साल जेठ २ गते स्थापना भएको विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र समेत यसै मन्त्रालयमा गाभिएर वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको गठन भयो । नेपाल सरकारबाट समय समयमा केन्द्रीय निकायहरूमा गरिने संगठनात्मक परिवर्तनमा फेरबदल हुँदा मिति २०६६ जेष्ठ २९ गते वातावरण मन्त्रालय र विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय अलग अलग संगठनको रूपमा स्थापना भए । यसैगरी मिति २०६९/२१ गते पुनः यी दुवै मन्त्रालय गाभिएर विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालयको रूपमा संचालन हुँदै आइरहेकोमा नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद्) को मिति २०७२/१९ को निर्णयानुसार साविक विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालयबाट विज्ञान तथा प्रविधि हटाइ जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयको गठन भए पश्चात नेपाल सरकार, कार्य विभाजन नियमावली, २०७२ ले निर्दिष्ट गरेको कार्यक्षेत्र बमोजिम यस मन्त्रालयले जनसंख्या व्यवस्थापन, नवीकरणीय ऊर्जा, जल तथा मौसम सेवा, वातावरण एवं जलवायु परिवर्तन तथा वातावरण संरक्षणका क्षेत्रहरूमा विभिन्न कार्यहरू गर्दै आइरहेको छ ।

२. निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७२ को नियम ५ को अनुसूची २(१०) मा जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ :-

- वातावरण तथा जनसंख्या सम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
- वातावरण तथा जनसंख्या सम्बन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान र सर्वेक्षण, तालीम र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठी सम्मेलन आदि
- वातावरण तथा जनसंख्या सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थासँग सम्पर्क र समन्वय
- सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्थाद्वारा कार्यान्वयन गरिएका वातावरण तथा जनसंख्या सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको मूल्याङ्कन तथा समीक्षा

- वातावरण तथा जनसंख्या सम्बन्धी जनशक्तिको विकास र उपयोग
- वातावरण तथा जनसंख्याको क्षेत्रमा भएका प्रगतिहरुको अन्वेषण तथा अनुसन्धान
- वातावरण सम्बद्ध विश्वविद्यालयहरुसँग सम्पर्क तथा समन्वय
- वातावरण विषयक द्विपक्षीय र बहुपक्षीय सम्झौता तथा समझदारीपत्र
- जल तथा मौसम विज्ञान विषयक अध्ययन, अनुसन्धान र भविष्यवाणी
- जैविक प्रविधि (Bio Technology) को अध्ययन, अनुसन्धान, प्रवर्द्धन, विकास, उपयोग र नियमन
- जलवायु परिवर्तन र अनुकूलन
- वातावरण तथा जनसंख्या विषयसम्बन्धी प्रकाशन एव प्रचार प्रसार
- प्रदूषण नियन्त्रण, वातावरण संरक्षण र सन्तुलन
- वैकल्पिक ऊर्जा विकास
- संयुक्त राष्ट्रसंघ जनसंख्या कोष र जनसंख्या सम्बद्ध अन्तर्राष्ट्रिय संघ-संस्था
- जनसंख्या व्यवस्थापन, जनसंख्या तथा बसाइसराइ नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन ।

उद्देश्य

- जनसंख्या, विकास र वातावरणबीच तादात्म्यता कायम गरी जनसंख्यालाई समग्र विकासको अभिन्न अङ्गको रूपमा व्यवस्थापन गर्ने,
- आन्तरिक बसाइँसराइको व्यवस्थापन गर्दै सहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्ने,
- दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न वातावरण संरक्षण गराउने,
- बढ्दो सहरीकरणबाट उत्सर्जित प्रदूषण न्यूनीकरण गराउने,
- वातावरण संरक्षण, प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण तथा रोजगारीका अवसर सिर्जना तथा गरीबी न्यूनीकरण गरी जनताको जीवनस्तर उकास्ने,
- हरित विकासको अवधारणालाई प्रोत्साहन दिई मानवीय क्रियाकलाप र विकास निर्माणलाई वातावरण मैत्री बनाउदै जलवायु परिवर्तनबाट हुने प्रतिकूल असरलाई न्यूनीकरण गर्ने एवं अनुकूलित बनाउने,
- स्वच्छ र नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन बढाई आधुनिक ऊर्जाको पहुँच बढाउने,
- राष्ट्रिय विद्युत् प्रसारण लाइन नपुगेका तथा पुर्याउन लागत प्रभावकारी नभएका क्षेत्रहरूमा वैकल्पिक विद्युत् सेवाको पहुँच बढाई आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने,
- नवीकरणीय ऊर्जालाई आर्थिक तथा सामाजिक क्रियाकलापसंग आवद्ध गरी ग्रामीण जनताको जीवनस्तर सुधार तथा रोजगारी एवं उत्पादकत्वमा वृद्धि गरी परम्परागत ऊर्जाको निर्भरतालाई कम गर्दै दिगो वातावरण विकासमा जोड दिने,
- जल तथा मौसम सेवालालाई लक्षित वर्गसम्म प्रभावकारी र विश्वसनीय ढंगले सेवा प्रवाह गर्ने ।

दृष्टिकोण

- जनसंख्या र वातावरणबीच सामन्जस्यता कायम गरी दिगो विकासको माध्यमबाट जीवनस्तरमा गुणस्तरीय सुधार गर्ने ।

- आन्तरिक बसाई सराई व्यवस्थापन गर्दै शहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- जनसंख्या व्यवस्थापन र प्रजनन स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरू संचालन गरी जनसंख्या र आर्थिक तथा समाजिक विकासबीच सन्तुलन कायम गर्ने ।
- वातावरण व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाई स्वच्छ एवं स्वास्थ्य वातावरण सिर्जना गर्न तथा प्राकृतिक श्रोत एवं साधनको विवेकशील प्रयोगद्वारा दिगो विकास हासिल गर्नुका साथै जलवायु परिवर्तनबाट सृजित प्रतिकूल प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण एवं अनुकूलित बनाउदै लैजाने ।
- हरित विकासको अवधारणा अनुरूप मानवीय क्रियाकलाप र विकास प्रकृत्यालाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलित गराउदै प्रदुषण न्यूनीकरण गर्ने ।
- वैकल्पिक ऊर्जा प्रविधिको विकास एवं विस्तारद्वारा अगामी २० वर्षभित्र कूल ऊर्जा खपतमध्ये १० प्रतिशत र विद्युतको पहुँच पुग्ने जनसंख्यामध्ये ३० प्रतिशतलाई नवीकरणीय ऊर्जाबाट विद्युत पुऱ्याउने ।

रणनीति

- जनसंख्यालाई समग्र विकासको अभिन्न अङ्गका रूपमा लिँदै सरोकारवाला निकायहरूबीचको समन्वयमा जनसंख्या व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- ग्रामीण क्षेत्रमा पूर्वाधार विस्तार गरी आन्तरिक बसाईसराइलाई कम गर्ने ।
- वातावरणीय नीति नियमको परिमार्जन र संस्थागत क्षमता विकास गरी दिगो विकासलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- विकास कार्यक्रममा वातावरण व्यवस्थापनलाई आन्तरिकीकरण गरी भरपर्दो र अनुभव गर्न सक्ने विकासको कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउने ।
- वातावरण व्यवस्थापनको सम्बन्धमा भएका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धतालाई ठोस कार्यान्वयनको माध्यमले राष्ट्रको विश्वसनीयतामा अभिवृद्धि गर्ने ।
- मौसम भविष्यवाणी प्रणाली भरपर्दो बनाई जलवायु परिवर्तन तथा वातावरणीय प्रभावको न्यूनीकरणमा जोड दिने ।
- वातावरण प्रवर्द्धन तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अध्ययन र अनुसन्धानमा जोड दिँदै भएका नकारात्मक असरलाई कम गर्ने ।
- ग्रामीण ऊर्जाको समुचित र दिगो विकास गर्ने ।
- वैकल्पिक ऊर्जाका माध्यमबाट ग्रामीण जनताको आर्थिक तथा सामाजिक अवस्थामा सुधार तथा वातावरणीय दिगोपनामा सहयोग पुऱ्याउने खालका एकीकृत कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिने ।
- नवीकरणीय उर्जामा पहुँच बढाई जनताको जिवनस्तरमा सुधार ल्याउने र रोजगारीमा वृद्धि गर्ने ।

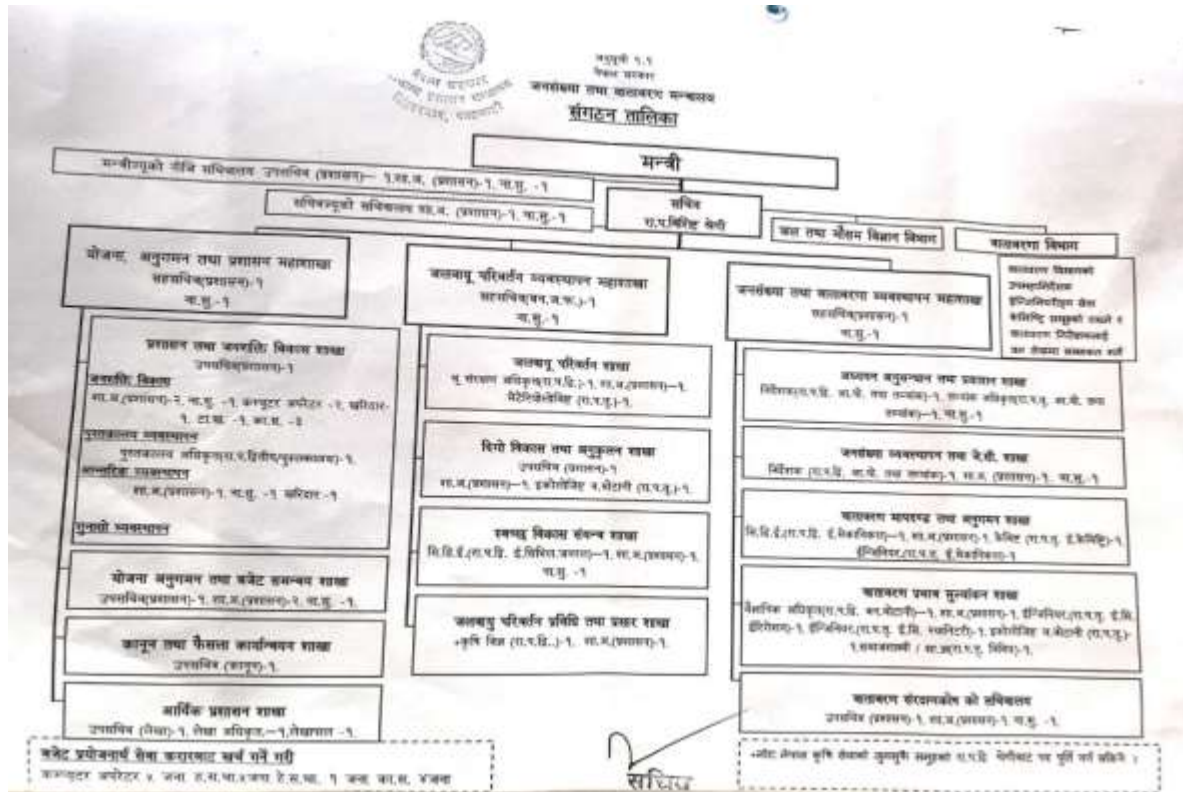
३. निकायमा रहने कर्मचारी संख्या र कार्य विवरण

यस मन्त्रालयमा हाल कूल दरबन्दी संख्या ६७ रहेको छ । मन्त्रालय मातहत २ वटा विभागहरू तथा एक वटा केन्द्र रहेका छन् । मन्त्रालयको दरबन्दी सम्बन्धी संक्षिप्त विवरण तालिका १ मा र संगठनात्मक विवरण चित्र १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: मन्त्रालयको दरबन्दी तालिका

क्रम संख्या	पदनाम	संख्या
१	सचिव	१
२	सहसचिव	३
३	उपसचिव वा सो सरह	१५
४	शाखा अधिकृत वा सो सरह	२६
५	नासु वा सो सरह	१६
६	खरिदार वा सो सरह	३
७	सवारी चालक	
८	कार्यालय सहयोगी	३
	जम्मा	६७

चित्र १: मन्त्रालयको संगठनात्मक विवरण

महाशाखा तथा शाखाहरूको कार्यविवरण

महाशाखागत कार्यविवरण

१. योजना, अनुगमन तथा प्रशासन महाशाखा

- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने र स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने,

- कार्यान्वयन भैरहेका योजना तथा कार्यक्रमहरुको अनुगमन, समीक्षा तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- कर्मचारी दरवन्दी सिर्जना तथा पदपूर्ति सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- निजामती सेवा ऐन तथा नियमावली बमोजिम मन्त्रालयका कर्मचारीलाई दिईने सुविधा, पुरस्कार तथा दण्ड सजाय सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- आन्तरिक प्रशासन र कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- कर्मचारीको लागि स्वदेशी तथा वैदेशिक तालिम तथा छात्रवृत्तिको आवश्यकता पहिचान गरी तत्सम्बन्धी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी उपयुक्त कर्मचारीको मनोनयन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वार्षिक कार्यक्रम अनुसार बजेट तर्जुमा गर्ने,
- मन्त्रालयको केन्द्रीय लेखा सञ्चालन गर्ने,
- पुस्तकालयको व्यवस्थापन गरी सूचना केन्द्रका रूपमा विकास गर्ने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतका निकायहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने,
- वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रसँग समन्वय र सहजीकरण गर्ने,
- मातहतका कर्मचारीहरुको कामको सुपरीवेक्षण गर्ने र आवश्यक निर्देशन गर्ने,
- मातहतका कर्मचारीको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने,
- प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम कर्मचारीको काज तथा विदा स्वीकृत गर्ने,
- प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,
- मन्त्रपरिषदमा पेश गर्ने प्रस्ताव तयार पार्ने,
- मन्त्रालयको सूचना अधिकारीको कार्य गर्ने,
- यस महाशाखालाई निर्दिष्ट गरिएका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

१.१ प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा

- मन्त्रालयका कर्मचारीहरुको अभिलेख सम्बन्धी कार्य अद्यावधिक गर्ने, गराउने,
- कर्मचारीको दरवन्दी श्रृजना सम्बन्धी प्रारम्भिक कार्य गर्ने,
- कर्मचारीको सरुवा, बहुवा र विभागीय कारवाहीका निमित्त प्रारम्भिक कार्य गर्ने,
- तालिम तथा छात्रवृत्तिमा मनोनयन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- पुस्तकालय व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतका निकायहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने,
- मन्त्रालयको भौतिक साधनहरुको स्याहार, सम्भार, मर्मत तथा संरक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाउने,
- प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी एवं जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,
- मन्त्रपरिषदमा पेश गर्ने प्रस्तावको मस्यौदा तयार पार्ने,
- गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मानव संसाधन विकास तथा कर्मचारीको क्षमता विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको आन्तरिक व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने,
- वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रसँग समन्वय र सहजीकरण गर्ने ।

१.२ योजना अनुगमन तथा बजेट समन्वय शाखा

- मन्त्रालयको योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,
- स्वीकृत योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायबाट भए गरेका योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- मन्त्रालयबाट प्रस्तावित हुने आयोजना तथा कार्यक्रम सम्बन्धी प्रस्तावहरुमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय वा मन्त्रालय अन्तर्गतको योजना र कार्यक्रम भित्र रही आर्थिक समर्थन गर्ने, गराउने वा दातृ संस्थाहरुसँग सम्पर्क, छलफल, समन्वय गर्ने,
- मन्त्रालयको योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धमा संसद सम्बन्धी सम्पर्क विन्दुको रुपमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी नीतिहरुको तर्जुमा एवं निर्माण कार्यमा सम्बन्धित निकायसँग समन्वय राखी आवश्यक कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयबाट तर्जुमा भएका नीतिहरुको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- नीतिहरुको तर्जुमा एवं कार्यान्वयनका सम्बन्धमा राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्थाहरुसँग सम्पर्क, छलफल एवं समन्वय गर्ने,
- व्यवस्थापिका संसदको जनसंख्या र वातावरण हेर्न भनी तोकिएको समितिसँग आवश्यक समन्वय राखी मन्त्रालयको नीति निर्माण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- सम्बन्धित अन्य निकायहरुसँग समन्वय गरी आवश्यकता अनुसार नीति परिमार्जन र संशोधन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयबाट प्रकाशन हुने तथ्यांक, प्रतिवेदन लगायत विषय प्रकाशन गर्ने ।

१.३ कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

- जनसंख्या तथा वातावरणसँग सम्बन्धित ऐन, नियम, कानून तथा निर्देशिकाहरुको तर्जुमा, पुनरावलोकन एवं संशोधन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी कानूनहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अध्ययन, अनुसन्धान र प्रचार प्रसारसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण लगायतका विषयहरुमा कानूनी राय परामर्श दिने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयलाई विपक्षी बनाई अदालतमा दायर भएका मुद्दाहरुको सम्बन्धमा प्रतिरक्षा गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी नेपाल पक्ष भएका अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरुको कानूनी पक्षको कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरुमा औचित्यको आधारमा नेपाल पक्ष राष्ट्र हुन पहल गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरुको कानूनी विषयमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरुसँग सम्पर्क र समन्वय गर्ने,
- मन्त्रालयको मानव अधिकार ईकाईको रुपमा कार्य गर्ने,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसँग सम्बन्धित कार्यहरु गर्ने,

१.४ आर्थिक प्रशासन शाखा

- मन्त्रालयको आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी सम्पूर्ण काम गर्ने,
- चालु तथा पूँजीगत बजेट, योजना र कार्यक्रम हेर्ने सम्बन्धित शाखा वा महाशाखासंग समन्वय गरी तर्जुमा सम्बन्धी कार्यगर्ने,
- आर्थिक कारोवारसित सम्बन्धित काम र जिम्मेवारी वहन गरी आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली वमोजिम निकासा माग गर्ने,
- निकासा भएको रकमको खर्चको हिसाब किताब रीतपूर्वक सुरक्षा साथ राख्ने, खर्चको फाँटवारी तथा आर्थिक विवरण तयार गर्ने ।फाँटवारी एवं आर्थिक विवरण कार्यालय प्रमुखबाट स्वीकृत गराई समयमै सम्बन्धित निकायमा पठाउने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतको विनियोजन राजस्व र धरौटीको वार्षिक केन्द्रीय आर्थिक विवरण बनाई सम्बन्धित निकायमा पठाउने र आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण गराउने,
- लेखा परीक्षणबाट कायम हुन आएको बेरुजूको लगत राख्ने र बेरुजू फछ्यौट गर्ने प्रमाण जुटाई पेश गर्ने गराउने तथा नियमित गर्नुपर्ने बेरुजूहरु नियमित गर्न सचिव समक्ष पेश गर्ने,
- आर्थिक कारोवार गर्दा प्रचलित आ.प्र. नियमावली वमोजिम रीत पुगेको नपुगेको जाँची रीत पुगेकोमा भुक्तानीको निमित्त पेश गर्ने,
- कार्यालय प्रमुखले सुम्पेको आर्थिक कारोवार सम्बन्धी काम गर्ने र आर्थिक कारोवारमा कार्यालय प्रमुखलाई राय दिने ।

२. जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन महाशाखा

- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीतिगत अध्ययन अनुसन्धान गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी वार्षिक वस्तुस्थिति प्रतिवेदन तयारी र प्रकाशन गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय कानूनी दस्तावेजहरु जस्तै जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, क्योटो प्रोटोकल तथा यससंग सम्बन्धित Montreal Protocol तथा अन्य सन्धि, सम्झौताहरुको कार्यान्वयनको लागि महासन्धि तथा प्रोटोकलको केन्द्रविन्दुले गर्नु पर्ने कार्यहरु गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धमा विभिन्न निकायहरु एवं संघ संस्थाहरुबाट भए गरेका तथा हुने कार्यहरुको संयोजन गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन रणनीति तर्जुमा र क्षेत्रगत नीतिहरुमा यसलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने,
- कार्वन व्यापार सम्बन्धी कार्यहरुको प्रवर्द्धन तथा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन लगायतका कार्यहरु गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी वार्ताको लागि आवश्यक राष्ट्रिय कार्यपत्रहरु तयार गर्ने,
- राष्ट्रिय अनुकूलन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु तयार गरी, गर्न लगाई कार्यान्वयन गर्ने,
- हरितगृह ग्याँसको उत्सर्जन न्यून गर्ने प्रविधिको विकास, प्रविधि हस्तान्तरण तथा प्रयोग लगायत स्वच्छ ऊर्जाको विकास सम्बन्धी कार्यहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने, एवं तत्सम्बन्धी सूचना सामग्री एवं तथ्याङ्क सङ्कलन तथा प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनको लागि दातृ निकायहरुबाट प्राविधिक एवं आर्थिक सहयोग जुटाउन प्राविधिक प्रस्तावहरु तर्जुमा गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धमा गोष्ठी, कार्यशाला तथा तालिमको आयोजना गर्ने,

- जलवायु परिवर्तनबाट हुन सक्ने प्रभावलाई न्यून गर्न, गराउन अन्य कार्यहरू गर्ने,
- कार्वन व्यापारको प्रवर्द्धन गर्न महासन्धि अन्तर्गत क्रियाशिल DNA Forum (मञ्च) को कार्यमा संलग्न हुने,
- हरितगृह ग्याँसको उत्सर्जन बढी गर्ने क्षेत्रको पहिचान गरी स्वच्छ ऊर्जा एवं हरित उत्पादकत्व सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्य गर्ने,
- स्वच्छ विकास सम्बन्धी आयोजनाबाट गरीवी निवारण लगायत दिगो विकासको लक्ष्य हाँसिल गर्न सहयोग पुगे नपुगेको वारेमा स्थिति प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- दिगो विकास सम्बन्धी नीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- दिगो विकास सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, प्रकाशन तथा प्रवर्द्धनको कार्य गर्ने,
- दिगो विकास रणनीति तर्जुमा र क्षेत्रगत नीतिहरूमा यसलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने,
- दिगो विकासका लागि बजारमा आधारित संरचनाको प्रयोग र विकासमा सहजीकरण गर्ने,
- हरित अर्थतन्त्र र दिगो विकास सम्बन्धी अवधारणालाई प्रवर्द्धन गरी दिगो उपयोग एवं उत्पादन (Sustainable Consumption and Production) र Green Consumerism सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान एवं आवश्यक कार्य गर्ने ।
- मातहतका कर्मचारीहरूको कामको सुपरीवेक्षण, निर्देशन र कार्य सम्पादन मूल्यांकन गर्ने,
- प्रत्यायोजित अधिकार वमोजिम कर्मचारीको काज तथा विदा स्वीकृत गर्ने,
- प्रत्यायोजित अधिकार वमोजिम आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- यस महाशाखालाई निर्दिष्ट गरिएका अन्य कामहरू गर्ने ।

२.१ जलवायु परिवर्तन शाखा

- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा एवं मूलप्रवाहीकरण गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीतिगत अध्ययन अनुसन्धान गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी महासन्धि तथा प्रोटोकलको केन्द्रविन्दुले गर्नु पर्ने कार्यहरू गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी वार्ताको लागि आवश्यक राष्ट्रिय कार्यपत्रहरू तयार गर्ने, गराउने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धमा गोष्ठी, कार्यशाला तथा तालिमको आयोजना गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको संयोजन गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको लागि दातृ निकायहरूबाट प्राविधिक एवं आर्थिक सहयोग जुटाउन प्राविधिक प्रस्तावहरू तर्जुमा गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन परिषद्को सचिवालयको कार्य गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन परिषद्को निर्णय कार्यान्वयनको लागि कार्यक्रमको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन परिषद्को निर्णयहरूको कार्यान्वयन स्थिति सम्बन्धमा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- जलवायु वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन र स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन परिषदबाट निर्णय भएका विषयहरूमा अध्ययन गर्ने,

२.१ दिगो विकास तथा अनुकूलन शाखा

- दिगो विकास सम्बन्धी नीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- दिगो विकास सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, प्रकाशन तथा प्रवर्द्धनको कार्य गर्ने,
- दिगो विकास रणनीति तर्जुमा र क्षेत्रगत नीतिहरूमा यसलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने,
- दिगो विकासका लागि बजारमा आधारित संरचनाको प्रयोग र विकासमा सहजीकरण गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन रणनीति तर्जुमा र क्षेत्रगत नीतिहरूमा यसलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने,
- जलवायु परिवर्तनबाट हुन सक्ने नकारात्मक प्रभावलाई न्यून गर्न, गराउन कार्यहरू गर्ने,
- राष्ट्रिय अनुकूलन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने,
- राष्ट्रिय अनुकूलन कार्ययोजना तथा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन तथा तत्सम्बन्धित कार्यक्रम कार्यान्वयनको व्यवस्थापन गर्ने,
- स्थानीय निकाय तथा अन्य मन्त्रालयसंगको सहकार्यमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी नीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाको कार्यान्वयन गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गैर सरकारी क्षेत्रबाट भए गरेका तथा हुने कार्यहरूको संयोजन तथा अनुगमन गर्ने,
- समुदायमा आधारित र पर्याप्रणालीमा आधारित अनुकूलन पद्धति सम्बन्धित अध्ययन, अनुसन्धान तथा ज्ञान आदान प्रदान कार्य गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरूको समन्वय हुने गरी कार्यान्वयन गर्ने,
- हरित अर्थतन्त्र र दिगो विकास सम्बन्धी अवधारणालाई प्रवर्द्धन गरी दिगो उपयोग एवं उत्पादन (Sustainable Consumption and Production) र Green Consumerism सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान एवं आवश्यक कार्य गर्ने ।

२.२ स्वच्छ विकास संयन्त्र शाखा

- कार्वन व्यापारमा निजी क्षेत्रलाई आकर्षण गर्न, गराउन नीति तथा कार्यनीतिको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने,
- कार्वन व्यापार सम्बन्धी कार्यहरूको प्रवर्द्धन तथा अनुगमन एवं मूल्याङ्कन लगायतका कार्यहरू गर्ने,
- कार्वन व्यापार सम्बन्धी जनशक्ति विकासको लागि गोष्ठी, कार्यशाला तथा तालिमको आयोजना गर्ने,
- नेपाललाई फाइदा हुने क्षेत्रमा कार्वन व्यापार सम्बन्धमा Certified Emission Reductions (CERs) or Verified Emission Reductions (VERs) निकाल्ने तरिका (Methodologies) तयार नभएको अवस्थामा ती तरिकाको विकास गर्ने,
- कार्वन व्यापार सम्बन्धी कार्यहरू प्रवर्द्धन गर्न तोकिएको राष्ट्रिय प्राधिकरण (Designated National Authority, DNA) को प्रारम्भिक कार्य तथा स्वच्छ विकास संयन्त्र सम्बन्धी आयोजनाहरूको स्वीकृत प्रक्रिया सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- कार्वन व्यापारको प्रवर्द्धन गर्न महासन्धि अन्तर्गत क्रियाशिल DNA Forum (मञ्च) को कार्यमा संलग्न हुने,
- कार्वन व्यापारको प्रक्रियालाई सरलीकृत बनाउँदै यसबाट नेपाललाई बढी फाइदा गराउन अन्य कार्यहरू गर्ने,

- हरितगृह ग्याँसको उत्सर्जन न्यून गर्न आवश्यक प्रविधि, प्रक्रिया, ज्ञान र सीपको सङ्कलन एवं प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्ने ।

२.४ जलवायु परिवर्तन प्रविधि तथा प्रसार शाखा

- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रविधि, तालिम तथा प्रचार प्रसारको आवश्यकता पहिचान गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन प्रविधि, तालिम तथा प्रचार प्रसार सम्बन्धी वार्षिक कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी संचालन गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा निष्प्रभावीकरणसंग उपयुक्त प्रविधिहरूको स्वदेशमा विकास गर्न समन्वय गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा उपलब्ध रहेका प्रविधिहरूको परीक्षण गर्ने,
- नेपाल सरकारका विषयगत मन्त्रालयहरूको लागि आवश्यक पर्ने जलवायु परिवर्तन प्रविधि विकासमा सहजिकरण गर्ने,
- प्रविधि प्रवर्द्धनका लागि विज्ञहरूको सहयोग तथा लगानी प्रवर्द्धनको लागि आवश्यक नीतिगत खाकाहरू तयार गर्ने,
- प्रविधि विकासको लागि आवश्यक अध्ययन अनुसन्धान गर्ने,
- तालिम तथा प्रचार प्रसार सामग्रीहरू तयार गर्ने, वितरण गर्ने र अद्यावधिक गर्ने,
- राष्ट्रिय स्तरका सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गर्ने,
- प्रविधि विकास सम्बन्धी विभिन्न बैठक, तालिम तथा गोष्ठीका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने र भाग लिने,
- विज्ञहरूको रोष्टर तयार गर्ने, समन्वय गर्ने र आवश्यक पर्ने श्रोत व्यवस्थापन गर्ने ।

३. जनसंख्या तथा वातावरण व्यवस्थापन महाशाखा

- जनसंख्या तथा वातावरण नीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने एवं अन्तर्राष्ट्रिय कार्यक्रमहरूको समन्वय गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, प्रकाशन तथा प्रवर्द्धनको कार्य गर्ने, एवं आवधिक मूल्याङ्कन तथा समीक्षा सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मातहतका कर्मचारीहरूको कामको सुपरीवेक्षण, निर्देशन र कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने,
- प्रत्यायोजित अधिकार वमोजिम कर्मचारीको काज तथा विदा स्वीकृत गर्ने,
- प्रत्यायोजित अधिकार वमोजिम आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन अध्ययन, स्वीकृति एवं सम्बन्धित कार्य गर्ने,
- स्वीकृत प्रतिवेदन अनुसार आयोजनाहरूको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्ने तथा शर्तहरूको पालना सुनिश्चित गर्ने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्राकृतिक श्रोतमा पर्ने असरहरूको यथेष्ट मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने वा सो सम्बन्धी प्राविधिक राय उपलब्ध गराउने,
- वातावरणीय मापदण्ड विकासका लागि अन्य मुलुकहरूमा अवलम्बन भइसकेका मापदण्डहरूलाई देश भित्र लागू गर्नका लागि प्रारम्भिक अनुसन्धान गर्न सहयोग पुऱ्याउने,
- स्थानीय निकायहरूका वातावरण संरक्षण प्राविधिकहरूलाई वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा आवश्यक योजना तयार गरी गोष्ठी, कार्यशाला तथा तालिमको आयोजना गर्ने,

- उद्योगहरूलाई सोभै वा स्थानीय निकायहरू मार्फत प्रदुषण नियन्त्रण प्रमाणपत्र जारी गर्ने गराउने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने,
- प्रदुषण नियन्त्रणका प्रविधि सम्बन्धी सूचनाहरू संकलन गरी उद्योगहरूलाई सूचनाहरू उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वातावरण संरक्षण कोषबाट गरिने वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी कार्य गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- वातावरण संरक्षण तथा प्रवर्द्धन एवं व्यवस्थापनको लागि वातावरणीय सुशासन (Environmental Governance) को अवधारणा अनुरुप प्राकृतिक श्रोत एवं साधनको बुद्धिमतापूर्ण प्रयोग गर्ने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने,
- वातावरण संरक्षणका लागि नेपाल सरकार तथा अन्य राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूसंगको सहयोगमा वातावरण संरक्षण कोष विकास एवं विस्तार गर्नका लागि आवश्यक कार्य गर्ने,
- वातावरण संरक्षण कोषमा संचित रकमको वातावरण संरक्षणका विविध क्षेत्रहरूमा व्यापक सदुपयोग गर्न आवश्यक कार्य योजना निर्माण गर्ने एवं कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- राष्ट्रको समष्टिगत वातावरणीय स्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- विभिन्न सम्बेदनशील स्थानहरूमा वातावरणीय ह्रास कम गर्नको लागि आवश्यक औद्योगिक स्थानान्तरण योजना निर्माण गर्ने,
- विकिरण तथा हानीकारक रसायनको आयात निर्यात नियमनका साथै अन्य क्षेत्रमा भएको प्रयोगबाट जनजीवनमा पर्ने र पर्न सक्ने प्रभाव वारे अध्ययन गरी आवश्यक सुरक्षा प्रणाली अवलम्बनका लागि तथ्यांक संकलन गर्ने र विश्लेषण गर्ने,
- वातावरण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरू United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD), Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants (POPs), Rotterdam Convention on the International Trade in Hazardous Chemicals, Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal, The Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer सम्बन्धी केन्द्रविन्दुले गर्नु पर्ने कार्यहरू गर्ने,
- United Nation Environment Programme (UNEP) केन्द्रविन्दुले गर्नु पर्ने कार्यहरू गर्ने, गराउने,
- International Center for Integrated Mountain Development (ICIMOD), South Asia Cooperative Environment Programme (SACEP), International Union for Conservation of Nature and natural Resources (IUCN) ,World Wildlife Fund (WWF), South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) संग सम्पर्क, समन्वय महाशाखाको रूपमा कार्य गर्ने,
- जनसंख्या सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्था (UNFPA) को राष्ट्रिय सम्पर्क विन्दुको कार्य गर्ने,
- जनसांख्यिक स्वास्थ्य सर्भेक्षण तथा जनसंख्या पक्षसंग सरोकार रहने अन्य सर्भेक्षण कार्यमा समन्वय तथा सहयोग गर्ने,
- किशोरकिशोरी तथा युवायुवती सम्बन्धी नीति, कार्यनीति तथा योजना एवं कार्यक्रम तर्जुमा कार्यान्वयन गर्ने,
- जनसंख्या व्यवस्थापन, जनसंख्या र वसाई सराई एवं आन्तरिक तथा अन्तर्राष्ट्रिय नीति , योजना र कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन एवं अनुगमन गर्ने ।

३.१ वातावरण मापदण्ड तथा अनुगमन शाखा

- वातावरण व्यवस्थापनको कार्यसम्पादनमा आवश्यक पर्ने औद्योगिक निष्काशनका नमूना सङ्कलन परीक्षण र अनुगमन सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- वातावरणीय मापदण्ड विकासका लागि अन्य मुलुकहरुमा अवलम्बन भइसकेका मापदण्डहरुलाई देश भित्र लागू गर्नका लागि प्रारम्भिक अनुसन्धान गर्न सहयोग पुऱ्याउने,
- वातावरणीय मापदण्ड पालना गराउने कार्यमा वातावरणीय निरीक्षकहरुलाई परिचालन गर्ने, गराउने सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- वातावरणीय निरीक्षकहरु मार्फत स्थानीय निकायहरुमा रहेका वातावरण संरक्षण प्राविधिकहरुलाई मापदण्ड अनुगमन तथा प्रदुषण नियन्त्रण कार्यमा परिचालन गर्ने योजना बनाउने तथा परिचालन गर्ने,
- स्थानीय निकायहरुका वातावरण संरक्षण प्राविधिकहरुलाई आवश्यक तालिमको योजना तयार गरी तालिम संचालन गर्न गराउन आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने,
- वार्षिक मापदण्ड तथा अनुगमन सम्बन्धी तथ्याङ्कहरु संकलन गरी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी प्रकाशन गर्ने,
- सम्बन्धित उद्योगहरुको संलग्नतामा मापदण्ड पालनाका लागि शर्त तोक्ने तथा पालना सम्बन्धी समयावधि निर्धारण गर्न सहयोग पुऱ्याउने तथा स्वीकृतिका लागि पेश गर्ने,
- उद्योगहरुलाई सोभै वा स्थानीय निकायहरु मार्फत प्रदुषण नियन्त्रण प्रमाणपत्र जारी गर्ने गराउने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने,
- प्रदुषण नियन्त्रणका प्रविधि सम्बन्धी सूचनाहरु संकलन गरी उद्योगहरुलाई सूचनाहरु उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- रसायनिक पदार्थ प्रयोग र ह्याण्डलिङ्ग तथा नाभिकीय विकिरण प्रयोगको मापदण्ड निर्धारण गर्ने,
- नाभिकीय विकिरणको विषयमा सम्बन्धित संघ संस्थासंग सहयोग र समन्वय र आवश्यक सुरक्षा व्यवस्थाको समन्वय र सहयोग पूर्व तयारी तालिम गर्ने ।

३.२ वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन शाखा

- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन एवं स्वीकृति सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- विभिन्न सम्बेदनशील स्थानहरुमा वातावरणीय ह्रास कम गर्नको लागि आवश्यक औद्योगिक स्थानान्तरण योजना निर्माण गर्ने, गराउने,
- स्वीकृत प्रतिवेदन अनुसार विभिन्न आयोजनाहरुको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्ने तथा शर्तहरुको पालना सुनिश्चित गर्ने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्राकृतिक श्रोतमा पर्ने असरहरुको यथेष्ठ मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने वा सो सम्बन्धी प्राविधिक राय उपलब्ध गर्ने,
- प्राकृतिक श्रोत तथा वन क्षेत्रमा पर्ने असरहरुको मूल्याङ्कन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने,
- जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- राष्ट्रको समष्टिगत वातावरणीय स्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

३.३ वातावरण संरक्षण कोषको सचिवालय

- वातावरण संरक्षण परिषद्को सचिवालयको कार्य गर्ने,
- वातावरण संरक्षण परिषद्को निर्णय कार्यान्वयनको लागि कार्यक्रमको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने,
- वातावरण संरक्षण परिषद्को निर्णयहरूको कार्यान्वयन स्थिति सम्बन्धमा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने, ,
- वातावरण संरक्षण परिषदबाट भएका निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने,
- प्राकृतिक श्रोत संरक्षणमा देखिएका समस्याहरूको पहिचान गरी वातावरण संरक्षण एवं व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वातावरण संरक्षण कोषबाट गरिने वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी कार्य गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वातावरण संरक्षणका लागि नेपाल सरकार तथा अन्य राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूसंगको सहयोगमा वातावरण संरक्षण कोष विकास एवं विस्तार गर्नका लागि आवश्यक कार्य गर्ने,
- वातावरण संरक्षण कोषमा संचित रकमको वातावरण संरक्षणका विविध क्षेत्रहरूमा व्यापक सदुपयोग गर्न आवश्यक कार्य योजना निर्माण गर्ने एवं कार्यान्वयन गर्ने गराउने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- स्थानीय निकायहरूसंगको सहभागितामा स्थानीय वातावरण संरक्षणका लागि आवश्यक प्राविधिक, आर्थिक तथा नीतिगत सहयोग उपलब्ध गराउन आवश्यक कार्य गर्ने,
- वातावरण क्षेत्रमा देखा परेका वा पर्ने समस्याहरू सर्वसाधारणमा पुऱ्याउने र वातावरणीय संरक्षण तथा प्रवर्द्धनका लागि जनचेतना जगाउन आवश्यक कार्यक्रमको तर्जुमा सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वातावरणीय सूचना प्रवाहका लागि आम संचार माध्यमहरूको उपयोग गरी प्रचार प्रसार गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने,
- वातावरण संरक्षणका लागि व्यापक जनसहभागिता जुटाउने तथा Green Consumerism लाई प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक कार्य गर्ने,
- मातहतका कर्मचारीको कार्यहरूको सुपरीवेक्षण तथा कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने ।

३.४ अध्ययन अनुसन्धान तथा प्रकाशन शाखा

- जनसंख्या तथा वातावरण विषयक अध्ययन अनुसन्धान सर्भेक्षण एवं विश्लेषण गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने,
- जनसंख्या सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूको राष्ट्रिय सम्पर्क विन्दुको काम गर्ने,
- वसाइसराइ सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सभा सम्मेलनबाट पारित प्रस्ताव तथा कार्ययोजनाहरू कार्यान्वयन र समन्वय गर्ने,
- जनसंख्या तथा वातावरण सम्बन्धी नीति, ऐन, नियमहरूको निर्माण, निर्देशिका तर्जुमा र समन्वय गर्ने,
- व्यवस्थापन सूचना प्रणाली तथा जनसंख्या व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (PMIS) विकास र समन्वय गर्ने
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायबाट भए गरेका कार्यहरूको तथ्यांक संकलन, विश्लेषण तथा प्रकाशन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- हरित गृह ग्याँसको मौज्जात तथा राष्ट्रिय संचार प्रतिवेदन तयारी तथा प्रकाशन सम्बन्धी कार्य गर्ने,

- मन्त्रालयबाट प्रकाशन हुने वार्षिक, अर्धवार्षिक तथा त्रैमासिक प्रतिवेदन लगायत अन्य प्रकाशन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- जनसंख्या वृद्धिदर, प्रजनन, मृत्युदर आदि जनसांख्यिक सूचनाहरु तथा वातावरण सम्बन्धी पाठ्यपुस्तक तथा सूचना सामग्रीहरुको व्यवस्थापन गरी नीति तथा कार्यक्रम निर्धारण गर्ने र आवश्यकता अनुसार अनुमान एवं प्रक्षेपण गर्ने ।

३.५ जनसंख्या व्यवस्थापन तथा जे.सी. शाखा

- वसाईसराई सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने,
- प्रजनन, मृत्यु, विवाह र वसाईसराई एवं आन्तरिक र बाह्य जस्ता जनसंख्याका विविध पक्षहरुमा दीर्घकालिन, आवधिक वा वार्षिक कार्यक्रमहरु तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- जनसंख्या र विकासको अन्तरसम्बन्ध तथा क्षमता विकास सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार कार्यशाला, गोष्ठी, तालिम संचालन गर्ने,
- जनसंख्या र विकास सम्बन्धी कार्यमा संलग्न दातृ संस्थाहरुबीच समन्वय गर्ने,
- किशोर किशोरी तथा युवा युवती सम्बन्धी नीति, कार्यनीति तथा योजना एवं कार्यक्रम तर्जुमा एव कार्यान्वयन गर्ने,
- जनसंख्या वृद्धिदर, प्रजनन, मृत्युदर आदि जनसांख्यिक सूचनाहरु, पाठ्यपुस्तक तथा सूचना सामग्रीहरुको व्यवस्थापन गरी नीति तथा कार्यक्रम निर्धारण गर्ने र आवश्यकता अनुसार अनुमान अनुमान एवं प्रक्षेपण गर्ने,
- लैंगिक हिंसा विरुद्धका कार्यक्रमको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने,
- जेसी सम्बद्ध कार्यक्रमहरुको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने,
- जेसी प्राविधिक कार्य समूहलाई क्रियाशील बनाउने,
- जेसी सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।

४. निकायबाट प्रदान गरिने सेवा

जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयबाट प्रदान गरिने सेवाहरु निम्न अनुसारको तालिका २ मा विस्तृत रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ :-

तालिका २: नागरिक वडापत्र

कामको विवरण	आवश्यक कागजातहरु	काम गर्ने अवधि	सम्पर्क अधिकारी	लाग्ने दस्तुर	गुनासो सुन्ने अधिकारी
वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन स्वीकृती	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रस्तावक र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन ● अध्ययन टोलीका सदस्यहरुको स्वघोषणा पत्र ● सार्वजनिक सुनुवाई गरेको प्रमाण ● स्थानीय निकायको सिफारिश पत्र ● संरक्षण क्षेत्रको हकमा सम्बन्धित 	वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र वातावरण संरक्षण	शाखा प्रमुख, वातावरण प्रभाव मूल्यांकन शाखा	नलाग्ने	प्रमुख, जनसंख्या तथा वातावरण व्यवस्थापन महाशाखा

कामको विवरण	आवश्यक कागजातहरु	काम गर्ने अवधि	सम्पर्क अधिकारी	लाग्ने दस्तुर	गुनासो सुन्ने अधिकारी
	<p>निकायको अध्ययन सहमती पत्र</p> <ul style="list-style-type: none"> आयोजनको प्रकृति अनुसारको अन्य आवश्यक कागजातहरु राष्ट्रिय गौरवको आयोजना, राष्ट्रिय विपत वा प्राकृतिक प्रकोपको व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित आयोजना वा नेपाल सरकारले तत्काल कार्यान्वयन गर्नु पर्ने भनी तोकेको योजना, आयोजना वा कार्यक्रमको हकमा बजेट वक्तव्य वा नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको निर्णय वा प्रस्तावसंग सम्बन्धित मन्त्रालयको आयोजना तत्काल सम्पन्न गर्नु पर्नाको कारण सहितको निर्णय 	नियमावली, २०५४ मा तोकिए बमोजिम			
क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन र कार्यसूची स्वीकृति	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा १५ दिने सूचना प्रस्तावक र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन अध्ययन टोलीका सदस्यहरुको स्वघोषणा पत्र संरक्षण क्षेत्रको हकमा सम्बन्धित निकायको अध्ययन सहमती पत्र आयोजनाको प्रकृति अनुसारका अन्य आवश्यक कागजातहरु राष्ट्रिय गौरवका आयोजना, राष्ट्रिय विपत वा प्राकृतिक प्रकोपको व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित आयोजना वा नेपाल सरकारले तत्काल कार्यान्वयन गर्नु पर्ने भनी तोकेका योजना, आयोजना वा कार्यक्रमको हकमा बजेट वक्तव्य वा नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको निर्णय वा प्रस्तावसंग सम्बन्धित मन्त्रालयको आयोजना, तत्काल सम्पन्न गर्नु पर्नाको कारण सहितको निर्णय 	”	”	”	”

कामको विवरण	आवश्यक कागजातहरु	काम गर्ने अवधि	सम्पर्क अधिकारी	लाग्ने दस्तुर	गुनासो सुन्ने अधिकारी
भन्सार तथा राजश्व छुट सिफारिश	<ul style="list-style-type: none"> ● छुट प्राप्त हुने कानूनी आधार ● सम्बन्धित संस्थाको निवेदन ● Invoice लगायतका सम्बन्धित कागजातहरु ● सम्बन्धित निकायको सिफारिस 	३ दिन	शाखा प्रमुख, योजना अनुगमन तथा बजेट कार्यान्वयन शाखा	नलाग्ने	प्रमुख, योजना अनुगमन तथा प्रशासन महाशाखा
सम्बद्ध क्षेत्रका विदेशी परामर्शदाताहरुको भिसा सिफारिश	<ul style="list-style-type: none"> ● अर्थ मन्त्रालयको सहमति ● गृह मन्त्रालयको सहमति ● सम्बन्धित संस्थासँग भएको सम्झौता ● सम्बन्धित विभाग/केन्द्र/निकायको सिफारिस 	३ दिन	शाखा प्रमुख, प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	नलाग्ने	प्रमुख, योजना अनुगमन तथा प्रशासन महाशाखा
कानूनी राय तथा परामर्शका लागि आएका फायल तथा विषयवस्तुहरुको अध्ययन गरी राय परामर्श दिने ।		७ दिन	उ.स. कानून		प्रमुख, योजना अनुगमन तथा प्रशासन महाशाखा
नेपाल सरकारका विभिन्न सूचनाहरु राजपत्रमा प्रकाशन गर्ने प्रयोजनार्थ मस्यौदा तयार गरीकानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा सम्पादनको लागि पठाउने र सम्पादन पश्चात मुद्रण विभागमा पठाउने ।		”	”		”
यस मन्त्रालयलाई विपक्षी बनाई पेश भएका रिट निवेदनहरुको लिखित जवाफ तयार गरी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा पठाउने ।	रिट निवेदन	१५ दिन	”		”

कामको विवरण	आवश्यक कागजातहरु	काम गर्ने अवधि	सम्पर्क अधिकारी	लाग्ने दस्तुर	गुनासो सुन्ने अधिकारी
प्राविधिक समितिबाट कसर तथा खानी उद्योगको अनुगमन निरीक्षण गर्ने ।	Check list	१५ दिन	„		प्रमुख, जनसंख्या तथा वातावरण व्यवस्थापन महाशाखा
विभिन्न समयमा रोडा हुंगा तथा बालुवा सम्बन्धी बैठकहरु सम्पन्न गराउने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● निवेदन ● वातावरण मैत्री प्रमाणपत्र ● सम्बन्धित विषयको विस्तृत विवरण 	७ दिन	„		„
नियमानुसार राखेको धरौटी फिर्ता	<ul style="list-style-type: none"> ● कर चुक्ता प्रमाणपत्र ● वैङ्क भौचर ● अन्य आवश्यक प्रमाणहरु 	७ दिन	शाखा प्रमुख, आर्थिक प्रशासन शाखा	नलाग्ने	प्रमुख, योजना अनुगमन तथा प्रशासन
वातावरणीय मापदण्ड तथा वातावरण सम्बन्धी अन्य सूचना उपलब्ध गराउने	<ul style="list-style-type: none"> ● निवेदन ● आवश्यक भएको विस्तृत विवरण 	२ दिन	शाखा प्रमुख वातावरण मापदण्ड तथा अनुगमन	नलाग्ने	प्रमुख, जनसंख्या तथा वातावरण व्यवस्थापन महाशाखा
HCFC-22(R-22) Refrigerant Gas आयातको लागि L.C खोल्नको लागि अनुमति	रेफ्रिजेरेन्ट ग्याँस आयात गर्ने उद्देश्य खुलेको <ul style="list-style-type: none"> ● Proformance Invoice ● कर चुक्ता प्रमाण पत्र ● भ्याट दर्ता प्रमाणपत्र ● अधिल्लो पटक आयात गरेको रेफ्रिजेरेन्ट 	१५ दिन	शाखा		„
HCFC-22(R-22) Refrigerant Gas आयातको लागि सिफारिश	<ul style="list-style-type: none"> ● भन्सार विभाग वा नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभागको ल्याब परिक्षण प्रतिवेदन 	१० दिन			„
सफा टेम्पोमा प्रयोग हुने डिप साइकल लिड एसिड ब्याट्रीको भन्सार	<ul style="list-style-type: none"> ● सक्कल निवेदन ● कम्पनी/फर्म दर्ता प्रमाणपत्र, प्रवन्धपत्र र 	१५ दिन			„

कामको विवरण	आवश्यक कागजातहरु	काम गर्ने अवधि	सम्पर्क अधिकारी	लाग्ने दस्तुर	गुनासो सुन्ने अधिकारी
र मूल्य अभिवृद्धि कर छुट सम्बन्धी सिफारिश	<ul style="list-style-type: none"> डिप साइकल लिड एसिड ब्याट्री आयात गर्ने उद्देश्य खुलेको Proformance Invoice कर चुक्ता प्रमाण पत्र भ्याट दर्ता प्रमाणपत्र अधिल्लो पटक आयात गरेको ब्याट्री विक्री वितरण गरेको पूर्ण विवरण छुट प्राप्त हुने आधार नेपाल विद्युतीय पारवहन संघको सिफारिस 				
विदेश स्थित नेपाली नियोगहरुमा कार्य गरी फर्केका नेपाली नागरिकहरुले प्रयोगमा ल्याएकोसवारी साधन दर्ता सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> निवेदन न्यूनतम एक वर्ष काम गरी फर्केको आफ्नै नाममा सवारी साधन दर्ता भएको प्रमाणित हुने पत्र परराष्ट्र मन्त्रालयको सिफारिस नेपाल सवारी प्रदुषण मापदण्ड, २०६९ युरो-३ समानस्तर) प्रमाणित गर्ने कागजात 	१५ दिन			”
वातावरण मैत्री उपकरण आयात सिफारिश	<ul style="list-style-type: none"> निवेदन (मन्त्रालयले तोकेको वार्षिक कोटा अनुसारको परिमाण) कम्पनी/फर्म दर्ता प्रमाणपत्र, प्रबन्ध पत्र समेत आवश्यक अन्य कागजात 	१५ दिन	शाखा प्रमुख, वातावरण मापदण्ड शाखा	नलाग्ने	
CDM आयोजनाको PIN र PDD स्वीकृत	CDM Executive Board ले निर्धारण गरे वमोजिम	PIN का लागि १ महिना र PDD का लागि २ महिना प्रकृया पुगको अवस्था मा	शाखा प्रमुख, सिडिएम शाखा		महाशाखा प्रमुख, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन महाशाखा

कामको विवरण	आवश्यक कागजातहरु	काम गर्ने अवधि	सम्पर्क अधिकारी	लाग्ने दस्तुर	गुनासो सुन्ने अधिकारी
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरुको सम्प्रेषण	निवेदन	तुरुन्तै	शाखा प्रमुख, जलवायु परिवर्तन		
दीगो विकास, जलवायु अनुकूलनता तथा जलवायु जोखिम व्यवस्थापन वारेमा सूचना सम्प्रेषण	निवेदन	तुरुन्तै	शाखा प्रमुख, दिगो विकास तथा अनुकूलन शाखा		
मन्त्रालयबाट प्रदान हुने सेवा सुविधा सम्बन्धी विषयहरुको जानकारी	निवेदन	तुरुन्तै / नियमानुसार	प्रवक्ता		श्रीमान् सचिवज्यू
मन्त्रालयबाट भएका अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रकाशन सम्बन्धी जानकारी	निवेदन	तुरुन्तै / नियमानुसार	शाखा प्रमुख, अध्ययन अनुसन्धान तथा तथ्यांक प्रकाशन शाखा		प्रमुख, जनसंख्या तथा वातावरण व्यवस्थापन महाशाखा

५. सेवा प्रदान गर्ने निकायको शाखा र जिम्मेवार अधिकारी

माथि बुँदा ४ मा खुलाइएको ।

६. सेवा प्रदान गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

माथि बुँदा ४ मा खुलाइएको ।

७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकार

माथि बुँदा ४ मा खुलाइएको ।

८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

माथि बुँदा ४ मा खुलाइएको ।

९. सम्पादन गरेको कामको विवरण

यस मन्त्रालयबाट सम्पादित कार्यहरूको विस्तृत विवरण मन्त्रालयको आ.व. २०७३/७४ को हालै प्रकाशनमा ल्याइएको वार्षिक प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको ।

१०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद

सूचना अधिकारी, डा. राम प्रसाद लम्साल, सहसचिव ०१४४२००५३	
सहायक सूचना अधिकारी, रेवती प्रसाद सापकोटा, उपसचिव, फोन: ०१४२११९२७	

११. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

मन्त्रालयलाई निर्दिष्ट गरिएका कार्यहरू सम्पादनका लागि व्यवस्था गरिएका कानूनी व्यवस्थाहरू यस प्रकार रहेका छन्:

नीतिहरू

- ग्रामीण ऊर्जा नीति, २०६३
- जलवायु परिवर्तन नीति, २०६७
- राष्ट्रिय जनसंख्या नीति, २०७१
- नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान नीति, २०७३
- जैविक ऊर्जा रणनीति, २०७३

ऐन तथा नियमहरू

- वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३
- वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४
- ओजोन तहलाई विनास गर्ने पदार्थको खपत नियन्त्रण नियमावली, २०५७

गठन आदेश, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरु

- वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन विकास समिति गठन आदेश, २०५३
- राष्ट्रिय वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, ई.स. १९९३
- वायु गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९
- सवारी प्रदूषण सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९
- ध्वनीको गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९
- सिमेन्ट र क्रसर उद्योगबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुलो सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९
- डिजेल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुवा सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९
- औद्योगिक ब्वाइलरको सञ्चालनबाट निष्काशन हुने धुवाँ तथा चिमनीको उचाइ सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९
- प्रदूषण गर्ने उद्योगहरू सतही पानीमा निष्कासन हुने औद्योगिक एफ्ल्यूएण्ट सम्बन्धी मापदण्डहरु - १३ ओटा
- औद्योगिक एफ्ल्यूएण्ट सम्बन्धी ३ ओटा निर्देशक मापदण्डहरू
- औद्योगिक एफ्ल्यूएण्ट सतह पानीमा पठाउने सम्बन्धी मापदण्ड, २०५८
- औद्योगिक एफ्ल्यूएण्ट सार्वजनिक ढलमा मिसाउने सम्बन्धी मापदण्ड, २०६०
- ईटा भट्टा उद्योगबाट निस्कने धुँवा तथा चिमनीको उचाईसम्बन्धी मापदण्ड, २०६४
- प्रयोगमा आइरहेको सवारी साधनको वायु गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड, २०५४,
- वातावरण संरक्षण कोष आर्थिक निर्देशिका, २०६५
- प्लाष्टिक भोला (नियमन तथा नियन्त्रण) निर्देशिका, २०६८
- पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७१
- सहरी सौर्य ऊर्जा प्रणाली अनुदान तथा कर्जा परिचालन निर्देशिका, २०७२
- नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७३
- दुर्गम स्थानका लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाका लागि थप आर्थिक सहयोग परिचालन कार्यविधि, २०७१
- संस्थागत सौर्य ऊर्जा प्रणाली अनुदान तथा परिचालन कार्यविधि, २०७०
- केन्द्रीय नवीकरणीय ऊर्जा कोष सञ्चालन निर्देशिका, २०७१

अन्तराष्ट्रिय सन्धि, सम्झौता, अनुवन्ध तथा सम्मेलनहरु, मुख्य, मुख्य मात्र

- Convention of the World Metrological Organization, 1973
- Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer, 1985

- Basel Convention on the Control Of The Trans-Boundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal, 1987
- Montreal Protocol on the Substances that Deplete the Ozone Layer, 1987
- Amendment to the Montreal Protocol on the Substances that Deplete the Ozone Layer, 1990
- United Nations Framework Convention on Climate Change, 1992
- Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change, 1997
- Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants, 2001
- United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD), 1994
- Paris Agreement on Climate Change, 2015
- Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES)
- South Asia Co-Operative Environment Programme (SACEP)
- Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade, 1998

१२. आम्दानी, खर्च तथा आर्थिक कारोवार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण

आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को वार्षिक बजेट तथा खर्चको विवरण निम्न अनुसार रहेको छः

तालिका ३ : आर्थिक विवरण

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	प्राथमिकता	बजेट (रु. हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)	खर्च प्रतिशत
१	जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय	P1	८१४२५.५२	६११८३.७३	७५.१४
२	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम	P1	४२४४१०.००	३४५०१३.०३	८१.२९
३	जल तथा मौसम विज्ञान विभाग	P1	९६१३५.००	५६३३५.०६	८५.६४
४	जल तथा मौसम विज्ञान विभाग	P1	१४१४९५.००	१२११७३.०६	८५.६४
५	जलवायु प्रकोप समुत्थान निर्माण आयोजना	P1	७०६७९४.००	२११३४९.१	२९.९०
६	वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र	P1	१३२५४१६	१२१७३१५	९१.८४
७	राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम	P1	४८६५५२४.००	२६६२५६९.००	५४.७२
८	सुधारिएको ग्रामीण ऊर्जा कार्यक्रम(कावेली प्रशारण आयोजना)	P1	४७३१९	४२२६४	९८
९	वातावरण विभाग	P1	१८९४०७	१५३७३९	८८.७१
	जम्मा		७८७७९२५.५२	४८७०९२२.५	६१.८३

१३. तोकिए बमोजिमका अन्य विवरण

वार्षिक रुपमा हेर्दा गत आर्थिक वर्षमा निम्न बमोजिम महत्वपूर्ण उपलब्धीहरु हाँसिल भएका छन्ः

- नेपाल सरकार मन्त्रपरिषदबाट जैविक ऊर्जा रणनीति, २०७३ स्वीकृत भएको तथा स्वीकृत रणनीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।

- नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिहरूमा उपलब्ध गराउने अनुदानलाई समय सापेक्ष बनाउन आवश्यक देखिएकोले नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान नीति, २०७३ स्वीकृत भै कार्यान्वयनमा रहेको ।
- नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७३ स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेको ।
- नेपालस्थित अमेरिकी दूतावाससँगको सहकार्यमा काठमाण्डौमा वायु गुणस्तर मापन केन्द्र स्थापना भएको ।
- नेपाल जनसंख्या प्रेसर इन्डेक्स प्रतिवेदन तयार भएको ।
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी “ Priorities of the Environment and Climate Change Sector of Nepal, 2017” प्रकाशित गरेको ।
- वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ मा संशोधन गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको स्वीकृतिका प्रक्रियामा सरलीकरण, राष्ट्रिय गौरवका आयोजना, विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी आयोजना तथा नेपाल सरकारले तत्काल गर्नुपर्ने भनी तोकेका आयोजनाको हकमा प्रक्रियाका दिनहरू छोट्याइएको।
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०७४ तयार भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउन वातावरणीय विज्ञहरूको रोष्टर तयार गरिएको ।
- मिति ०७३१०१०३ मा बालबालिकाहरूले प्रयोग गर्ने विभिन्न खेलौनाहरूको उत्पादन, आयात, विक्री वितरणका लागि विभिन्न गह्रौं धातुहरू लगायत अन्य रसायनहरूको अधिकतम मात्राका सम्बन्धमा मापदण्ड तयार भएको ।
- Minamata Initial Assessment in Nepal विषयक आयोजना संचालनार्थ यस मन्त्रालय र UNIDO बीच ८ डिसेम्बर, २०१६ मा सम्झौता सम्पन्न भएको ।
- Pollution.gov.np मार्फत वातावरणीय व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Environment Management Information System लाई व्यवस्थित गरिएको ।
- वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र Green Climate Fund का लागि National Accredited Agency को रूपमा छनौटको प्रकयामा रहेको ।
- GIZ को सहयोगमा Renewable Energy for Rural Area -RERA कार्यक्रम संचालन गरेको,
- बेलायती सहयोगी संस्था DFID को सहयोगमा Small Scale Renewable Energy Programme -SSREP संचालन तयारी गरेको ।
- सुर्खेत, पाल्पा र उदयपुरमा मौसमी राडार स्थापना गर्ने कार्य भैरहेको ।
- खतराको सूचीमा रहेको इम्जा हिमतालको जलसतह घटाउने काम सम्पन्न भएको ।
- दैनिक दुई पटक गणितीय मौसम पुर्वानुमान प्रवाह भएको ।
- United Nations Framework Convention on Climate Change- UNFCCC को प्रावधान अनुसार नेपाल पक्ष राष्ट्र भएको नाताले नेपालले जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी Intended Nationally Determined Contribution -INDC प्रतिवेदन र दोस्रो राष्ट्रिय सञ्चार प्रतिवेदन (Second National Communication-

SNC) तयार गरी UNFCCC को सचिवालयमा पेश गरिएको छ भने तेस्रो राष्ट्रिय संचार (Third National communication-TNC प्रतिवेदन निर्माणको क्रममा रहेको छ ।

- जलवायु परिवर्तनको मध्य तथा दीर्घकालीन अनुकूल कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्ने राष्ट्रिय अनुकूलन योजना तर्जुमा गर्ने कार्यको सुरुवात भए रहेको ।

१४. मन्त्रालय तथा मातहतका निकायहरुबाट संचालित प्रमुख आयोजनाहरुको विवरण यस प्रकार रहेको छ

- Programs under Alternate Energy Promotion Center
- National Renewable Energy Program
- Pilot Program for Climate Resilience
- Climate Smart Village Program
- Nepal Climate Change Support Program
- Ecosystem Based Adaptation

१५. बेभसाईटको विवरण

www.mope.gov.np

१६. बैदेशिक सहायता, ऋण, अनुदान एवं प्राविधिक सहयोग र सम्झौता सम्बन्धी विवरण

तालिका ४: प्रतिवेदन अवधिमा प्राप्त सहयोगहरु

Programs	Source	Amount	Types of support
Nepal climate change support program (Adaptation and alternate energy)	DFID	UK pounds 50 m	Grant
Ecosystem based adaptation	LDCF/GEF	USD 5.2 m	Grant
Biennial Report	LDCF/GEF	USD 0.352 m	Grant

१७. सञ्चालन गरेको कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन

यस मन्त्रालयबाट वार्षिक रुपमा प्रकाशित प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन भएको छ ।

१८. वर्गीकरण तथा संरक्षण गरेको सूचनाको नामावली र त्यस्तो सूचना संरक्षण गर्न तोकिएको समयावधि

Not Applicable

१९. सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सो उपर सूचना दिएको विवरण

कुल माग गरिएको सूचना संख्या: ४

उपलब्ध गराइएको: ३

माग गरि सम्पर्कमा नआएको: १

२०. सूचनाहरु अन्यत्र प्रकाशन भए नभएको विवरण

Not Applicable

